

Institut
pro křesťansko-demokratickou
politiku

Izraelské parlamentní volby

Jan Vacíř

Institut pro křesťansko-demokratickou politiku na sebe nebere žádnou odpovědnost za fakta či názory vyjádřené v této publikaci. Plná zodpovědnost leží na autorech publikace.

Všechna práva jsou vyhrazena. Není povoleno kopírovat, reprodukovat nebo znovu vydávat obsah této publikace s výjimkou osobní potřeby. Všechny ostatní formy vyžadují povolení vydavatele.

Institut pro křesťansko-demokratickou politiku, z.ú.

2020

Benjamin Netanyahu se na konci srpna 2019 stal nejdéle sloužícím izraelským premiérem a v tomto křesle je nepřetržitě více než dekádu. Mohlo by se tak zdát, že izraelská politika je velmi stabilní, ale opak je pravdou. Na podzim roku 2018 se rozpadla vláda a Netanyahu byl nucen na březnu 2019 vypsat předčasné volby. Od té doby se nepodařilo najít většinu a Izraelci tak 2. 3. zamířili ke třetím parlamentním volbám během 12 měsíců.

Následující odstavec přináší pohled na poměrně komplikovaný izraelský politický systém. Další kapitoly jsou pak věnovány událostem od pádu čtvrté Netanyahuovy vlády přes jarní volby, podzimní volby až ke třetím volbám. Samostatné kapitoly jsou věnované i dvěma speciálním tématům – stíhání Benjaminu Netanyahu pro podezření z korupce a Mírovému plánu amerického prezidenta Donalda Trumpa. Poslední část se věnuje výsledkům třetích voleb a tvorbě vlády ve stínu koronakrizy. Jména politických stran jsou překládána, pokud je to zvykem.

Izraelský politický systém

Izrael má jednokomorový parlament – Kneset, který má 120 členů. Volební systém je jednoobvodový, volí se celé kandidátky a hranice pro vstup je 3,25 %. V Knesetu zasedá poměrně velké množství stran, které se ať už před volbami nebo v průběhu volebního období sdružují do větších volných aliancí. Výsledkem je v posledních letech silně nestabilní systém, kde není výjimkou, že vládu tvoří i 6 různých stran. Politické strany v Izraeli lze rozdělit do několika základních skupin podle jejich etnicity – židovské/arabské, podle vztahu k náboženství – náboženské/sekulární a podle tradičního pravolevého dělení. V praxi existují pravicové strany (sekulární a náboženské), ultraortodoxní strany, středové strany, levicové strany a arabské strany. Uvnitř těchto základních skupin se nejčastěji vytváří politické aliance.

Benjamin Netanyahu, který stojí v čele strany *Likud*, opíral svoji vládu o kombinaci pravicových stran, ultraortodoxních stran a výjimečně středových stran.

Už dlouhá léta je lídrem na pravici právě strana *Likud*, která se řadí spíše k náboženským než k sekulárním stranám, zvláště v posledních letech. K pravicově-náboženským stranám se řadí *Židovský domov*, který vede blízký spojenec Netanyahu a ministr školství Rafael Peretz¹. Nejvýznamnější sekulárně-pravicovou stranou je *Yisrael Beiteinu*² v čele s Avigdorem Liebermanem.

Do středu se zařadil nový blok, který se vytvořil okolo Bennyho Gantze, bývalého náčelníka generálního štábu izraelské armády. Vznikla tak aliance nazvaná *Modrobílí*³, kterou tvoří strana *Hosen Yisrael*⁴ (v jejímž čele stojí Gantz), *Telem*⁵ v čele s bývalým ministrem obrany Moshe Ya'alonem⁶, *Yesh Atid*, vedená bývalým ministrem financí Yairem Lapidem. Na kandidátku se přidal i Gantzův předchůdce

¹ Dříve stáli v čele této strany Naftali Bennet a později Ayelet Shaked.

² Volně přeloženo „Izrael náš domov“.

³ Oficiální název je Kahol Lavan.

⁴ Volně přeloženo „Odhodlaný Izrael“.

⁵ Odkaz na jiného bývalého ministra obrany – Moshe Dayana a jeho strany Telem

⁶ I Moshe Ya'alon byl náčelníkem generálního štábu izraelské armády, a to v letech 2002-2005

v pozici náčelníka generálního štábu armády Gabi Ashkenazi. Aliance *Modrobílých* se okamžitě stala největším soupeřem vládnoucího *Likudu*.

Ortodoxní strany jsou dvě – *Sjednocený judaismus Tóry*, opírající se především o voliče z řad aškenázských Židů, a *Šás*, který podporují voliči z řad sefardských Židů.

Hlavní stranou na levici je *Strana práce*, která s různými názvy existuje již od vzniku Státu Izrael a je historicky neúspěšnější stranou. Naposledy ale vyhrála volby v roce 1999. Druhou důležitou levicovou stranou je *Meretz*, která je spojením sociální demokracie a zelených.

Arabské strany v posledních letech kandidují společně, od roku 2018 pod názvem *Sjednocená kandidátka*. Arabské strany jsou tradičně součástí Knesetu, ale vždy jako opozice.

Širší politické pozadí

Na podzim 2018 se stupňovala krize uvnitř čtvrté Netanyahuovy vlády, odešel ministr obrany Avigdor Lieberman a později i ministr školství Naftali Bennet (*Židovský domov*) a vláda přišla o většinu v Knesetu. Premiér tak byl nucen na duben 2019 svolat předčasné volby.

Nejdůležitější událostí před jarními volbami byl bezesporu vznik aliance *Modrobílých*. Druhou důležitou událostí byl rozpad *Židovského domova*, odkud odešel Naftali Bennet společně s bývalou ministryní spravedlnosti Ayelet Shaked. Kandidovali s novou stranou nazvanou *Nová pravice*. Zároveň na popud Benjamina Netanyahua vznikla ze zbytků *Židovského domova*, *Tkumy* a extrémistické *Otzma Yehudit*⁷ aliance konzervativních a nacionalistických stran *Unie pravicových stran*. Cílem bylo netříštit hlasy náboženské a konzervativní pravice.

Konec kampaně byl ovlivněn oznámením izraelského generálního prokurátora Avichaie Mandelblita na konci února 2019 o úmyslu stíhat Benjamina Netanyahua za podplácení a podvod.

Výsledek jarních voleb

Výsledkem jarních voleb byla patová situace – *Likud* Benjamina Netanyahua zvítězil, a dokonce získal o pět mandátů více, než měl v minulých volbách. Problém ale byl, že nejbližší spojenec strana *Kulanu* ztratil 6 z 10 mandátů a *Unie pravicových stran* ztratila další tři mandáty. Nejhůře dopadla *Nová pravice*, která se do Knesetu nedostala. I přes zisk ortodoxních stran *Sjednocený judaismus Tóry*, který posílil o dva mandáty, a *Šás*, který získal jeden mandát navíc, měl tento blok jen 60 hlasů a jeden hlas jim tak chyběl k většině.

Aliance *Modrobílých* získala jen o 15 tisíc hlasů méně než *Likud* a získala stejný počet mandátů – 35 a stala se druhou nejsilnější aliancí v Knesetu. Volby dopadly fiaskem pro *Stranu práce*, která ztratila 13 mandátů a dosáhla nejhoršího výsledku v historii. Arabské strany, které se tentokrát rozdělily na dva bloky, ztratily několik mandátů, ale oba bloky se dostaly do Knesetu.

Strana *Yisrael Beiteinu*, v čele opět s Avigdorem Liebermanem, sice ztratila jeden mandát, ale vzhledem k rozložení sil se stala rozhodujícím hlasem. Na začátku podpořil Lieberman pravicový blok a připojil se k jejich doporučení pro prezidenta Reuvena Rivlina, aby pověřil Benjamina Netanyahua

⁷ Tato strana se odkazuje k zakázané straně „Kach“ a učení radikálního rabína Meira Kahaneho.

sestavením vlády. Poté si začal Lieberman klást podmínky pro podporu případné vlády. Tyto podmínky byly ale nepřijatelné pro ortodoxní strany. Benjamin Netanyahu kvůli rozporům mezi Liebermanem a ortodoxními stranami prohrál hlasování o důvěře vládě 29. května a hned další den se Kneset, na návrh *Likudu*, rozpustil. Nové volby byly vyhlášeny na 17. září a poprvé od založení Státu Izrael se tak konaly dvoje parlamentní volby v jednom roce. Benjamin Netanyahu zůstal jako dočasný premiér a zachoval si i poměrně důležitou pravomoc jmenovat a odvolávat ministry, čehož využil, když v srpnu jmenoval Naftali Benneta ministrem obrany⁸.

Mezi volbami

Poměrně brzy po volbách, v průběhu května dochází ke spojení stran *Likud* a *Kulana*. Naopak se prakticky okamžitě rozpadla *Unie pravcových stran* a *Nová pravice* se opět spojila s *Židovským domovem* a *Tkumou* do aliance nazvané *Yamina*, jako lídra si zvolily Ayelet Shaked. *Otzma Yehudit* se rozhodla kandidovat samostatně, několik jejích kandidátů bylo Nejvyšším soudem vyřazeno pro rasistické výroky.

Bývalý předseda vlády za *Stranu práce* Ehud Barak oznámil úmysl kandidovat a založení nové *Izraelské demokratické strany*. Společně se stranou *Meretz*, která získala v jarních volbách 4 mandáty, neparlamentními *Zelenými* a několika menšími subjekty vytvořili *Demokratickou unii*⁹. *Strana práce*, spojená s menší levicovou stranou *Gesher*, zůstala mimo tuto alianci.

Kampaň byla poměrně vyhrocená – například Netanyahu prohlásil, že pokud zvítězí a sestaví vládu, v co nejkratší době anektuje údolí Jordánu. Během kampaně také došlo k několika ostrým přestřelkám mezi Avigdorem Liebermanem a představiteli ortodoxních stran.

Výsledky voleb v září 2019

Strana	Lídr kandidátky	%	křesla	směr	blok
Modrobílí	Benny Gantz	25.93%	33	centristé	Gantz
Likud	Benjamin Netanyahu	25.09%	31	náb. pravice	Netanyahu
Sjednocená kandidátka	Ayman Odeh	10.62%	13	Arabové	Gantz/-
Šás	Arie Deri	7.44%	9	ultraortodoxní	Netanyahu
Yisrael Beiteinu	Avigdor Lieberman	6.99%	8	sek. pravice	-
Sjednocený judaismus Tóry	Yaakov Litzman	6.06%	7	ultraortodoxní	Netanyahu
Yamina	Ayelet Shaked	5.88%	7	náb. pravice	Netanyahu
Strana práce - Gesher	Amir Peretz	4.80%	6	levice	Gantz
Demokratická unie	Nitzan Horowitz	4.34%	5	levice	Gantz

Výsledkem voleb byl opět pat, ale tentokrát byla situace horší pro Benjamina Netanyahua, protože jeho blok, zahrnující *Likud*, *Šás*, *SJT* a strany z aliance *Yamina*¹⁰, měl jen 55 hlasů. Středolevý blok pod vedením Bennyho Gantze zahrnoval *Modrobílé*, *Stranu práce – Gesher* a *Demokratickou unii*. *Modrobílé* sice volby vyhráli, ale jejich blok byl slabší – má jen 44 hlasů. O tom, kdo sestaví vládu a bude

⁸ Od rezignace A. Liebermana v listopadu 2018 zastával tuto pozici sám B. Netanyahu.

⁹ Občas překládáno jako „Demokratický tábor“.

¹⁰ Aliance se okamžitě po vyhlášení rozpadla na *Novou pravici*, *Židovský domov* a *Tkumu*.

příštím izraelským prezidentem, tak měl rozhodnout postoj dvou solitérů – jednak arabské *Sjednocené kandidátky*, jednak nevyzpytatelného Avigdora Liebermana a jeho *Yisrael Beiteinu*.

Na chvíli se zastavme u Avigdora Liebermana, který bude evidentně tím, kdo dříve nebo později rozhodne o tom, kdo bude izraelským premiérem. Avigdor Lieberman spolupracoval s Benjaminem Netanyahuem už na konci osmdesátých let, v devadesátých letech byl generálním sekretářem Likudu a poté i Úřadu premiéra. Na konci devadesátých let opustil Úřad premiéra i *Likud*, a to kvůli ústupkům vůči Palestincům, a založil *Yisrael Beiteinu*, stranu primárně zaměřenou na imigranty z bývalého Sovětského svazu¹¹. V roce 1999 se poprvé stal poslancem Knessetu a od roku 2001 se pokaždé podílel na vládě a vedl řadu ministerstev. Asi nejvýraznější bylo jeho působení na Ministerstvu zahraničí od roku 2009 do roku 2015. V roce 2016 přešel na Ministerstvo obrany a jeho nesouhlas s mírem s Hamasem a jeho následná rezignace v listopadu 2018 odstartovaly celou politickou krizi, které dnes Izrael čelí. Avigdor Lieberman je politicky považován za sekulárního, nacionalistického a pravicového politika. Právě tato kombinace působí, že i když je klíčovým hráčem pro vyřešení současného patu, nalezení společného přístupu je velmi složité. Je veřejně známé, že jeho vztahy s Benjaminem Netanyahuem jsou dost napjaté, v kampani si vyměnil řadu urážek s představiteli ultraortodoxních stran a při diskusích o budoucím premiérovi se o představitelích *Sjednocené kandidátky* vyjádřil jako o nepřátelích.

O tom, jak si Lieberman představuje budoucí uspořádání, se vyjádřil okamžitě po volbách, kdy řekl, že jediná přijatelná varianta pro něj je „velká koalice“ – *Modrobílí*, *Likud* a *Yisrael Beiteinu*, s tím, že odmítá zapojení ultraortodoxních stran do vlády. Vyloučil také, že by byl součástí vlády, která se bude opírat o hlasy *Sjednocené kandidátky*, bez ohledu na formu podpory.

Jednání o vytvoření vlády

Netanyahu navrhl vytvoření „Vlády národní jednoty“, která měla podle jeho představ zahrnovat celý jeho blok a *Modrobílé* a *Yisrael Beiteinu*, a to pod jeho vedením. Tuto variantu ale okamžitě odmítli jak Benny Gantz a Yair Lapid, tak i Avigdor Lieberman. Představitelé *Modrobílých* dali najevo, že jsou ochotni jednat o budoucí vládě i s *Likudem*, ale bez Benjamin Netanyahua.

Překvapení přišlo při nominacích na premiéra, kdy zástupci *Sjednocené kandidátky* doporučili prezidentu Rivlinovi Bennyho Gantze. Poprvé po téměř třech dekadách tak zástupci arabských stran doporučili na premiéra některého z kandidátů židovských stran¹². Avigdor Lieberman oznámil, že prezidentovi nedoporučí na premiéra nikoho.

Blok vedený Benjaminem Netanyahuem tak zahrnoval 55 poslanců a blok vedený Benny Gantzem měl podporu 54 poslanců, a bylo tak evidentní, že ani jeden z bloků nemá dostatek hlasů pro většinu v Knessetu. Avigdor Lieberman se odmítl připojit k bloku vedenému Bennym Gantzem, protože ho podporovala arabská *Sjednocená kandidátka*. Zároveň ale odmítl i spolupráci s blokem Benjamin Netanyahua kvůli tomu, že je podporován ultraortodoxními stranami.

¹¹ Sám Lieberman se narodil v Kišiněvu a jeho rodina emigrovala na konci 70. let 20. století.

¹² Zástupci strany *Balad*, která získala v rámci *Sjednocené kandidátky* tři křesla, své doporučení ještě týž den stáhli.

Prezident Reuven Rivlin pověřil sestavením vlády Benjamin Netanyahua již před koncem září. Netanyahu navrhl koalici svého bloku s *Modrobílými*. Tento návrh odmítli zástupci *Modrobílých* s tím, že se nejedná o žádnou vládu národní jednoty. Po třiceti dnech dohody dosaženo nebylo a druhý pokus připadl Bennymu Gantzovi, který ale také neuspěl v prolomení patu. Třetí pokus, kdy může za prezidentem přijít kdokoli s 61 podpisy poslanců, také neuspěl. Prezident Rivlin byl tak nucen 12. prosince rozpustit Kneset a vyhlásit další volby na 3. 2. 2020.

Mezi volbami

Než se dostanu ke dvěma hlavním věcem, které mají největší vliv na průběh kampaně a možná i na výsledek, zmíním se o několika zdánlivě méně důležitých věcech. První událostí byly primárky uvnitř strany *Likud*, ve kterých vyhrál Benjamin Netanyahu se ziskem skoro ¾ hlasů a obhájil tak post lídra kandidátky. Druhou věcí je, že se aliance *Yamina* dala opět dohromady, tentokrát pod vedením Naftali Benneta. *Otzma Yehudit* se rozhodla opět kandidovat samostatně a znovu bylo několik jejích čelních kandidátů Nejvyšším soudem vyřazeno pro rasistické výroky. Zároveň zaznívají výroky od Benjamin Netanyahua a představitelů *Yaminy* k tomu, aby *Otzma Yehudit* kandidaturu stáhla a pomohla tak pravicovému a náboženskému bloku k lepšímu výsledku, což však představitelé této strany razantně odmítli. Došlo také k alianci na levici, kde se spojila *Strana práce-Gesher s Demokratickou unií*.

Obvinění Benjamin Netanyahua

Jeden z problémů, kterému Benjamin Netanyahu čelí již od roku 2016, jsou vyšetřování, která vede izraelský generální prokurátor Avichai Mandelblit. Jedná se o čtyři kauzy, které se souvisejí hlavně s působením Netanyahua jako ministra telekomunikací.

Kauza „1000“ se týká možného střetu zájmu, kdy Netanyahu obdržel řadu darů od dvou osob, kterým za to pomohl při jednání s různými úřady. Netanyahu a jeho žena údajně obdrželi dary v celkové hodnotě 195 000 USD, respektive 3100 USD. V této kauze byl Netanyahu podezřelý z podvodu a narušení důvěry¹³. Druhá kauza nazvaná „2000“ se týká nedokončené dohody s vydavatelem nejčtenějších izraelských novin Yedioth Ahronoth o pozitivním informování výměnou za nepřekonatelné překážky pro hlavního rivala. I v tomto případě je Netanyahu podezřelý z podvodu a narušení důvěry a vydavatel Yedioth Ahronoth z pokusu o úplatek. Třetí kauza „3000“ se netýká přímo Netanyahua, ale jeho právníka Davida Shimrona a souvisí s nákupem ponorek a korvet pro Izraelské námořnictvo, které schválila Netanyahuova vláda. Poslední a nejdůležitější je kauza „4000“, kde je Netanyahu obviněn, že navrhl a prosadil regulatorní opatření, která byla výhodná pro telekomunikační gigant Beleq výměnou za pozitivní informování. V této kauze je Netanyahu podezřelý nejen z podvodu a narušení důvěry, ale i z přijetí úplatku a jeden z hlavních akcionářů Beleq z uplácení.

Od začátku vyšetřování útočí Benjamin Netanyahu a jeho příznivci jak na generálního prokurátora Avichaie Mandelblita, tak na šéfa policie, přestože oba byli dříve členy Likudu a do jejich

¹³ Kvalifikace tohoto zločinu by se dala přirovnat k českému „zneužití pravomoci úřední osoby“.

funkcí je jmenoval právě Netanyahu. Sám Netanyahu všechna obvinění odmítá a opakovaně je označil za hon na čarodějnice a pokus o puč.

Netanyahu byl oficiálně obviněn 21. 11. 2019 a generální prokurátor požádal Kneset o vydání premiéra k trestnímu stíhání. Netanyahu na poslední chvíli podal žádost o imunitu¹⁴ a rozběhla se přestřelka o to, jestli může oficiálně rozpuštěný Kneset o takové věci jednat. Legislativní poradce Knesetu řekl, že ano, a poté, co Avigdor Lieberman řekl, že jeho strana vydání podpoří, Benjamin Netanyahu svoji žádost stáhl. V návaznosti na tento krok 28. 1. 2020 generální prokurátor Netanyahua obžaloval z podvodu a narušení důvěry v kauzách „1000“, „2000“ a „4000“ a v poslední kauze i z přijetí úplatku. Poprvé v dějinách Státu Izrael je obžalován premiér, který je ve funkci.

První datum soudu bylo stanoveno na 17. března, tedy pouhé dva týdny po parlamentních volbách.

Trumpův mírový plán

Americký prezident Donald Trump představil 28. ledna na společné tiskové konferenci s Benjaminem Netanyahuem svůj plán pro řešení izraelsko-palestinského konfliktu nazvaný „Mír k Prosperitě: Vize ke zlepšení životů Palestinců a Izraelců“¹⁵ Mezinárodní hodnocení jsou poměrně dost rozporuplná, a to překvapivě i mezi arabskými státy, kde například Saudská Arábie a Egypt plán opatrně podporují. Zaměříme se ale na názory uvnitř Státu Izrael.

Benjamin Netanyahu plán podporuje a označuje ho za „Dohodu století“, ale řada členů *Likud*, například ministr zahraničí Israel Katz, odmítá vznik Palestinského státu. Tento postoj sdílí i představitelé nacionalistických stran z aliance Yamina, kteří plán odmítají právě proto, že by vznikl Palestinský stát. Benny Gantz a další představitelé *Modrobílých* naopak plánu vyjádřili podporu, i když odmítají jednostranné kroky.

Levicové strany plán odmítají, protože je podle nich nevyvážený a nespravedlivý. Zástupci *Sjednocené kandidátky* plán razantně odmítli a zároveň zaznělo, že pokud Benny Gantz bude plán podporovat ve stávající podobě, nepodpoří ho na premiéra.

Obecně se předpokládá, že ortodoxní strany plán podporují, ale žádné oficiální stanovisko nevydaly. Překvapivě mlčí i Avigdor Lieberman a zástupci *Yisrael Beiteinu*.

Dva hlavní politické problémy se týkají anexe údolí Jordánu a přesunu izraelsko-arabské komunity v tzv. Trojúhelníku pod Palestinskou správou. O anexi údolí Jordánu mluvil Benjamin Netanyahu už před podzimními volbami v neúspěšném pokusu oslovit radikální nacionalistické voliče a hned po oznámení Trumpova plánu prohlásil, že anexe bude schválena na příštím jednání vlády. Toto ale odmítl americký velvyslanec v Izraeli a jeden ze spoluautorů plánu David Friedman, který řekl, že Spojené státy nepodpoří jakékoliv jednostranné kroky před březnovými volbami. Benjamin Netanyahu se tak ocitl mezi mlýnskými kameny, protože na jedné straně na něj tlačí někteří poslanci *Likudu* a

¹⁴ Podle izraelského práva musí o imunitu poslanec požádat, není automatická.

¹⁵ V originále „Peace to Prosperity: A Vision to Improve the Lives of the Palestinian and Israeli People“. Plán je ke stažení na stránkách Bílého domu - <https://www.whitehouse.gov/peacetoprosperty/>

Yaminy a na druhé straně ví, že si to nemůže rozházet s Američany. Druhý problém se týká izraelsko-arabské komunity v tzv. „Trojúhelníku“, kde žije zhruba 350 000 Arabů s izraelským občanstvím. V rámci odškodnění za území osad a údolí Jordánu, které přejde pod přímou izraelskou správou, by naopak toto území mělo přejít pod palestinskou správou. To ale odmítají jak zástupci této komunity, tak představitelé *Sjednocené kandidátky*. Podle některých odhadů může tato otázka vést k mobilizaci arabských voličů a tím i k lepšímu výsledku *Sjednocené kandidátky*.

Palestinští představitelé plán odmítli a hrozí přerušением veškeré spolupráce se Státem Izrael a USA. Zároveň také zaznívají výhrůžky o eskalaci násilí, pokud dojde k jednostranným krokům ze strany Izraele.

Předvečer třetích voleb

Bylo velmi těžké cokoliv předpokládat, protože politická situace v Izraeli je extrémně složitá a o výsledku voleb rozhodují jednotlivá křesla a zlomky procent. Podle posledních průzkumů to vypadalo na velmi podobný výsledek jako v podzimních volbách a opakování patu. V minulých volbách byla nejdůležitějším tématem pro voliče bezpečnost, v těchto volbách se ale na první místo dostala otázka trestního stíhání Benjamina Netanyahua, kterou jako klíčový faktor označilo 32 % respondentů z dlouhodobého průzkumu The Israel Democracy Institute¹⁶.

Opatrně se mluvilo o tom, že ani třetí volby během dvanácti měsíců by nemusely přinést funkční vládu. Víceméně všechno se točí okolo Benjamina Netanyahua a otázky, nakolik budou ochotní za ním poslanci *Likudu* stát v okamžiku, kdy bude čelit trestnímu stíhání. Zároveň, i pokud by se jednota *Likudu* rozpadla, záleželo by na tom, kolik poslanců by Netanyahua opustilo. Aby mohl Benny Gantz sestavit vládu *Modrobílých* a *Yisrael Beiteinu* spolu s odpadlíky, potřeboval by na své straně okolo ¼ poslanců *Likudu*. Je méně pravděpodobné, že by byl Avigdor Lieberman ochoten jít do koalice s aliancí *Strana práce-Gesher-Meretz* a prakticky vyloučeno, že by byl součástí vlády, která se opírá o podporu *Sjednocené kandidátky*, stejně tak je ale nepravděpodobná jeho spolupráce s ortodoxními stranami. Vzhledem k počtu předvolebních přestřelek mezi Avigdorem Liebermanem a Benjaminem Netanyahuem je také čím dál méně pravděpodobná spolupráce těchto dvou politiků. Postoj aliance *Yamina* bude asi relativně těsně svázán s postojem ortodoxních stran a bylo by překvapením, kdyby spolupracovaly s kýmkoliv kromě Benjamina Netanyahua.

¹⁶ <https://en.idi.org.il/articles/29705>

Třetí volby

Strana	Lídr kandidátky	%	křesla	změna
Likud	Benjamin Netanyahu	29.46%	34	3
Modrobílí	Benny Gantz	26.56%	33	0
Sjednocená kandidátka	Ayman Odeh	12.67%	15	2
Šás	Arie Deri	7.69%	9	0
Sjednocený judaismus Tóry	Yaakov Litzman	5.98%	7	0
Strana práce-Gesher-Meretz	Amir Peretz	5.83%	7	-3
Yisrael Beiteinu	Avigdor Lieberman	5.74%	7	-1
Yamina	Naftali Bennet	5.23%	6	-1

Třetí volby, které se kvůli různým židovským a izraelským svátkům uskutečnily 2. 3. 2020, přinesly to, co většina průzkumů očekávala a nikdo si to nepřál – třetí patovou situaci. Blok Benjaminu Netanyahuu hlavně díky výrazně lepšímu výsledku *Likudu* posílil na 56 hlasů, ale to znamenalo jen opakování patové situace, která nastala po podzimních volbách. Krátkou chvíli se mluvilo o možném zapojení *Sjednocené kandidátky* do podpory menšinové vlády, ale to odmítla část poslanců *Modrobílých*. Stejně tak se ukázaly jako liché úvahy o zběhnutí několika poslanců *Modrobílých* k *Likudu*.

Knesset se v novém složení sešel poprvé 16. března a již o den dříve obdržel Benny Gantz nominaci od prezidenta Rivlina k sestavení vlády, protože ho podpořilo 61 poslanců. Do tvorby vlády ale výrazně zasáhla celosvětová pandemie COVID-19. Jen o pár dní později přesáhl počet nakažených v Izraeli tisíc pacientů. Čím dál více se mluvilo o vládě národní jednoty *Likudu* a *Modrobílých*. I tak bylo velkým překvapením, když 26. 3. přijal Benny Gantz nominaci na předsedu Knessetu právě od *Likudu*. *Modrobílí* se prakticky okamžitě rozpadli na zhruba stejné poloviny – Gantzova strana *Odhodlaný Israel* (15 poslanců) podpořila oficiální jednání s blokem Benjaminu Netanyahuu o budoucí koalici, stejně jako dva poslanci *Telemu*, kteří se odtrhli a vytvořili novou stranu *Derekh Eretz*, naopak vedení *Telemu* koalici odmítlo. Koalici s Netanyahuem odmítla i druhá významná postava *Modrobílých* Yair Lapid a jeho strana *Yesh Atid*. Rozpadla se i aliance *Strany práce – Gesher – Meretz*, protože zástupci *Meretzu* koalici odmítli, kdežto zástupci *Strany práce* i zástupce *Gesheru* novou koalici podpořili. Rozdělila se i koalice *Yamina*, která koalici nepodpořila, a tak z ní odešel zástupce *Židovského domova*, který koalici podpořil. Avigdor Lieberman koalici od začátku nepodporoval, stejně jako *Sjednocená kandidátka*. Naopak *Shas* i *Sjednocený judaismus Tóry* koalici podpořili.

Dohoda o novém kabinetu se rodila poměrně složitě a oficiálně byla oznámena až 20. dubna, když už byl na premiéra navržen Benjamin Netanyahu. Jedná se o tak komplikovanou dohodu, že by si zasloužila vlastní článek. Hlavním rysem je, že prvních 18 měsíců bude premiérem Benjamin Netanyahu a Benny Gantz bude alternativním premiérem¹⁷ a zároveň ministrem obrany, *Modrobílí* získali i ministerstvo zahraničí a ministerstvo spravedlnosti a dalších 9 ministerstev, Gantzovi spojenci pak mají další 4¹⁸. *Likud* bude mít na starosti, kromě předsedy vlády, 13 ministerstev a jeho spojenci další 4¹⁹. Podle dohody by za 18 měsíců měl Benjamin Netanyahu rezignovat a předsedou vlády se pak stát

¹⁷ Tento termín izraelský Základní zákon nezná a musel k tomu být schválen speciální zákon.

¹⁸ Konkrétně *Strana Práce* má dva zástupce, *Gesher* a *Derekh Eretz* jednoho.

¹⁹ Konkrétně *Shas* má dva zástupce, *SJT* a *Židovský domov* jednoho.

Benny Gantz. Celou dohodu na podnět opozice zkoumal Nejvyšší soud Izrael, který na ní neshledal nic nezákonného a prohlásil, že se jedná o politickou dohodu, nikoliv o právní věc, a tudíž se jí nebude zabývat.

Nová vláda získala důvěru Knessetu 17. května a Izrael tak má po 508 dnech opět vládu.

Jak to bude dál?

Současná vláda je i na izraelské poměry extrémně široká, a i když se opírá o velmi silnou většinu 73 hlasů, rozhodně to nebude mít Benjamin Netanyahu jednoduché. Pár dní poté, co se stal premiérem, stanul poprvé před soudem. I když epidemie COVID-19 pomalu polevuje, vládu čeká náročné období rekonvalescence. Izraelská ekonomika byla těžce zasažena, mimo jiné i ztrátou turistů, kteří míří jak ke Středozemnímu moři či Mrtvému moři, tak na svatá místa.

Z mezinárodního pohledu ledacos naznačily části koaliční dohody, které se týkají anexe některých oblastí údolí Jordánu. Je evidentní, že vůči alespoň částečné anexi má většina stran vládní koalice. Je pravděpodobné, že bude chtít Netanyahu a Gantz (z pozice ministra obrany) s anexí pohnout ještě do listopadových prezidentských voleb ve Spojených státech. Právě podpora USA bude naprosto klíčová, protože lze očekávat velmi silný odpor některých evropských států, například Francie, které dlouhodobě straní spíše Palestinské samosprávě. Zároveň, jak jsme viděli v případě českého Ministerstva zahraničí, tento plán není úplně populární ani mezi izraelskými spojenci.

Postoj arabských států v tuto chvíli lze těžko předvídat, protože jejich hlavní prioritou bude vypořádat se s epidemií COVID-19 a jejími ekonomickými důsledky. Zároveň do vztahů arabských států s Izraelem nyní výrazně promlouvá zapojení Turecka v Sýrii a Libyi, které vnímají jak Egypt, tak Saudská Arábie velmi negativně.

Český pohled

Velmi pozitivní vztah Benjamina Netanyahua k České republice je dobře znám, postoje Bennyho Gantze a nového ministra zahraničí Gabiho Askenaziho příliš známy nejsou. Důraz, který bude kladen na vztahy s Českou republikou, je částečně spojen s tím, jak dopadnou americké prezidentské volby, protože v případě, že by vyhrál některý z demokratů a zároveň premiérem zůstal Benjamin Netanyahu, by vzrostl význam České republiky jako spojence, ale zároveň by se tato pozice stala výrazně komplikovanější. Celkově lze říct, že vzhledem k postojům Vysokého představitele EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku vůči Izraeli je velmi pravděpodobné, že zůstaneme klíčovým spojencem v rámci Evropské unie, kde se budeme snažit blokovat jednostranně protiizraelská prohlášení a rezoluce.
